

Maar (wat elders geschiedt weet ik niet) hier in de Classis Assen wordt gedurig voor hen gebeden om bescherming van hun leven en om standvastigheid temidden van de geestelijke gevaren.

En laat coll. Bouma eens schrijven, dat hij aan weet ik wat behoefte heeft, dat de Kerk van Assen hem niet zou kunnen verschaffen, dan is het zeker, dat deze Kerk niet vergeefs aan anderen hulp zou vragen, zoo het een goede en noodige zaak betrof.

Intusschen, dat geef ik den Hoofdredacteur toe: er blijft nog wat te denken over. Maar niet over de vraag, of de kerken in Amersfoort haar handen van de paratroopers aftrokken. Dat deden zij niet!

A.

v. B.

Oproep voor den cursus Hebraicus

De laatste jaren bleek aan onze Hoogeschool (evenals trouwens aan andere verwante instellingen) de elementaire kennis van het Hebreeuwsch, die noodig is voor het volgen van de colleges in die taal, vrijwel algemeen nihil te zijn. Op Gymnasia e.d. was het vak reeds lang facultatief, en waarschijnlijk is het voor een goed deel aan de oorlogsomstandigheden te wijten, dat dit vak volkomen in het gedrang kwam en ook bijna niemand der aanstaande theologische studenten de lessen Hebreeuwsch volgde.

Het gevolg was, dat de betrokken hoogleeraar tot de Kerstvacantie zijn colleges moest besteden aan de eerste beginselen van grammatica etc., en pas de resterende maanden een begin kon maken met de leetuur.

Op voorstel van het College van Hoogleeraren hebben Curatoren besloten een poging te doen om in dezen verbetering te brengen. Bij w i j z e v a n p r o e f zal dit jaar een Cursus Hebraicus worden georganiseerd in Zwolle gedurende de maand September. De leiding daarvan is toevertrouwd aan dhr T. J. A. Delhaas aldaar. Van zijn hand vindt men nadere mededeelingen omtrent de regeling hieronder.

Allen, die het voornemen hebben om zich met Oc-

tober voor het eerst aan onze Hoogeschool te laten inschrijven, worden d r i n g e n d opgewekt dezen cursus te volgen. Op de colleges zal dan direct een aanvang worden gemaakt met de leetuur.

B. HOLWERDA.

h. t. Rector.

Onder verwijzing naar bovenstaanden oproep deelt ondergeteekende mede, dat de cursus — zoo de HEERE wil en wij leven — geopend wordt op Maandag 29 Augustus en gesloten op Zaterdag 1 October. De bedoeling is om de grammatica en (vooral) het oefenboek van Dr Nat-Dr Koopmans op praktische wijze en zoo veel mogelijk onder de knie te krijgen.

Tevens zal ondergeteekende zich gaarne belasten met de onderbrenging der cursisten bij Gereformeerde gezinnen in Zwolle en omgeving. Eventueel daaruit voortvloeiende kosten zullen (indien noodig, naar draagkracht) over de cursisten worden omgeslagen. Maar niemand behoeft zich door de gedachte aan „een extra-maand kostgeld" te laten afschrikken. De Gemeente van onzen Heere Christus in Zwolle en omgeving is de herbergzaamheid niet vergeten (Hebr. 13:2) en zal ook in dezen stellig daarnaar trachten (Rom. 12:13).

Alle nadere bijzonderheden en beantwoording van vragen volgen (per circulaire of per brief) na schriftelijke opgave aan onderstaand adres.

Betracht haast, tirones!

Zwolle, Bloemendalstr. 6 (tel. 7586) T. DELHAAS.

Willen provinciale kerkbaden dezen oproep doorgeven?

Rectificatie

In het voorbijgaan werd eenige weken geleden door één onzer medewerkers in ons blad opgemerkt, dat ds B. A. Bos van een bepaalde spreekbeurt huiswaarts gekaerd was per auto van het Nederlandsche leger. Een dexter dagen is tegenover ondergeteekende van bevoegde zijde verklaard, dat de inhoud van deze mededeeling niet juist was. Ons blad neemt daarom bij dezen onder spijtbetuiging bedoelde opmerking gaarne terug.

K. S.

DE CRISIS VAN HET GEZAG in het bedrijfsleven (XX)

POLITIEK EN SOCIAAL LEVEN

Wij meenen dat er vandaag weer alle aanleiding toe is in herinnering te brengen hetgeen prof. dr H. Bavinck eens schreef in „De Bazuin" van 9 Mei 1902 onder den titel: „Heeren en knechten": „In den laatste tijd wordt echter in de kringen onzer werklieden het gerucht verspreid, dat al deze vermaningen, door de Apostelen tot dienstknechten gericht, thans niet meer van kracht zijn". Het betreft hier teksten als Efese 6:5 en 6, Colossenzen 3:22, Titus 2:9, 1 Tim. 6:1 en 2, 1 Petrus 2:18, in alle welke Schriftwoorden de apostel de dienstknechten oproept tot gehoorzaamheid aan hun heeren. Men had deze Schriftwoorden op de tegenwoordige arbeidsverhoudingen niet toepasselijk verklaard, omdat dienstknechten uit den tijd der apostelen slaven waren, en wij geen arbeids-slaven kennen. Tegen deze gedachte ging prof. Bavinck in met op te merken: „Als de apostolische vermaningen tot de dienstknechten thans niet meer gelden vanwege de veranderde omstandigheden, zijn dan de vermaningen tot de heeren om dezelfde redenen tegenwoordig ook niet meer van kracht?" „Zoo gemakkelijk, als dit nu en dan in sommige kringen geschiedt, kan en mag men zich niet van de vermaningen der Schrift afmaken. Indien veranderde omstandigheden genoegzaam waren, om ons van de woorden der Heilige Schrift te ontslaan, dan zou naar dienzelfden regel, weldra heel onze Bijbel van zijn geldigheid zijn beroofd". Hij besloot met te waarschuwen: „Men moge zich dus tienmaal bedenken, eer men deze vermaningen met een beroep op de veranderde omstandigheden krachteloos maakt". Toen prof. Bavinck in 1903 op een landdag van „Boaz" refereerde, handhaafde hij volledig dit standpunt in zijn conclusie: „De geestelijke en zedelijke plichten en heeren en knechten opgelegd, blijven daarom van kracht, omdat ze rechtstreeks volgen uit het Evangelie van Christus en dus niet gebonden zijn aan tijdelijke vormen".

Waarom wij dit in herinnering brengen? Omdat in gevarieerden vorm vandaag precies hetzelfde weer aan de orde is. Opnieuw poneert men, dat de geestelijke en zedelijke plichten door de Schrift aan heeren en knechten opgelegd gewijzigd moeten worden en dat wel op grond van de stelling, dat er een bedrijfsgemeenschap is en dat daarin heer en knecht samen de verantwoordelijkheid dragen en samen aansprakelijk zijn. Die knecht moet niet langer aan zijn heer onderdanig zijn, hij moet het mee voor het zeggen hebben in de zaak van zijn baas.

Nu weet ik wel, dat men de zaak dan zoo voorstelt, dat de vormen van het bedrijfsleven, de organisatie der ondernemingen, vandaag zoo zijn, dat die bepaalde vormen de medezeggenschap wettigen. En dan heeft men speciaal de Naamloze Vennootschap op het oog. Gaarne willen wij nader op deze zaak ingaan ook

wat dien N.V.-vorm betreft, wanneer we zullen gaan onderzoeken ook bij die N.V.: Waar is de Schriftuurlijke rentmeester, die aansprakelijk is over het goed van de N.V.? Maar het is wel heel duidelijk, dat wanneer de arbeider in loondienst mede-verantwoordelijk is in de bedrijfsgemeenschap en dus medezeggenschap moet hebben, dit niet beperkt kan blijven noch principieel, noch praktisch tot die Naamloze Vennootschappen alleen, want er zijn toch niet alleen in de N.V.'s bedrijfsgemeenschappen, doch minstens evenzeer in de particuliere ondernemingen, de vennootschappen onder firma, en de commanditaire vennootschappen. Het is hiermede eenvoudig zoo gesteld, dat men meent voor die ondernemingen in den N.V.-vorm het gemakkelijkst de motieven bij de hand te hebben, die pleiten voor medezeggenschap. In hoeverre dat het geval is, hopen wij nog nader te onderzoeken.

Voor het oogenblik willen wij alleen hierop de aandacht richten, dat het een in feite afleidende manoeuvre is. (Over bedoelingen oordeelen wij niet), en een loslating van zijn eigen principieele grondstelling, die immers is: bedrijfsgemeenschap tusschen heer en knecht, of tusschen patroon en arbeider, daarom gemeenschappelijke verantwoordelijkheid en gemeenschappelijke zeggenschap, wanneer men deze eischen alleen maar stelt ten aanzien van de N.V., en ten aanzien van de andere vormen, waarin ondernemingen groot en klein georganiseerd zijn, laat zwemmen en onbesproken laat. En dat doet de heer Ruppert, althans in zijn artikel in het dagblad „Trouw" van 3 Nov. 1948. Hij schrijft daar het volgende: Heeft echter — en dat in de derde plaats — de arbeider recht van medespreken, wanneer het gaat over de benoeming en het ontslag van de directie? Wij beantwoorden die vraag in beginsel bevestigend met dien verstande, dat wij nu buiten beschouwing laten de figuur van den privé-ondernemer, die zowel kapitaalverschaffer als ondernemer is. Bij deze figuur is het vraagstuk veel ingewikkelder. Wij beperken ons daarom, zoals reeds eerder gezegd, tot de figuur van de naamloze vennootschap". (Spatieeringen van ons, G.).

Wij zullen nu maar niet al te diep ingaan op de aldus gestelde vormen van onderneming, want behalve de door den heer Ruppert genoemde van dien van den privé-ondernemer, die zowel kapitaalverschaffer als ondernemer is, zijn er ook nog wel andere. Wij noemen b.v. de commanditaire Vennootschap al of niet op aandelen. Waarvoor wij vooral aandacht vragen is dit, dat hier de zaak alleen bepleit wordt voor en vanuit de figuur van de Naamloze Vennootschap en dat gezegd wordt, dat ten aanzien van die particuliere

ondernemingen volgens den heer Ruppert het vraagstuk van de medezeggenschap veel ingewikkelder is. Wanneer nu dit het principe is: de onderneming is een gemeenschap en in die gemeenschap hebben ondernemer en arbeider in loondienst gemeenschappelijke verantwoordelijkheid en daarom deelen ze ook de zeggenschap, dan is juist bij een onderneming in haar eenvoudigsten vorm, nemen wij b.v. de zaak van één patroon met één knecht, dit het eenvoudigst en het minst gecompliceerd. Dan zou zich dit beginsel juist het best als rechtvaardig en als conform den eisch der liefde zijnde, als overeenkomstig de Ordeningen des Heeren, die meer waard zijn dan goud, ja dan veel fijn goud, laten bewijzen in betrekking tot zoo'n kleine zaak van één baas met één knecht. Dan is het niet goed te verstaan, dat men dit beginsel van medezeggenschap nu juist het best verdedigen kan in verband met ondernemingen in hun meest ingewikkelden vorm, de N.V. Bij die groote Naamloze Vennootschappen toch heeft men kapitaalverschaffers, ondernemers (directeuren), adjunct-directeuren, procuratiehouders, ingenieurs, chefs, fabrieks-, handels-, kantoor- en soms ook laboratoriumpersoneel, waaronder academisch gevormde medewerkers. Het laat zich denken, verondersteld het beginsel zou juist zijn van de medezeggenschap, dat zich dit beginsel het moeilijkst laat bewijzen bij zulk een ingewikkelde structuur met zooveel soorten van betrokkenen. Hoe moet daar de zeggenschap gedeeld worden b.v. tusschen al die categorieën van bedrijfsge-nooten in de onderneming? Dit vindt de heer Ruppert blijkbaar niet moeilijk, hij vindt die privé-onderneming een ingewikkeld geval.

Wij van onzen kant begrijpen het opperbest, dat men het vraagstuk van de medezeggenschap juist zoo lastig vindt ten aanzien van die zaken, waar de privé-ondernemer tevens kapitaalverschaffer is, in de kleinste afmetingen genomen; de zaak van één patroon met één knecht. Juist dat beginsel van die onderneming als gemeenschap en dat recht van medezeggenschap op grond van mede-verantwoordelijkheid komt daar leelijk in de knel. Dat komt niet daardoor, dat die kleine onderneming geen gemeenschap is, doorgaans is daar het gemeenschappelijke in het werk het sterkst ontwikkeld; het komt ook niet daardoor, dat er geen mede-verantwoordelijkheid is van den arbeider in die kleine zaak, die verantwoordelijkheid is juist daar wellicht het grootst voor het welslagen van het werk, want wanneer de ééne knecht van den éénen baas b.v. aan dagdieverij doet, is dat veel ernstiger dan wanneer er één man is in een zaak, waar er honderd of meer werken, die in zijn prestaties te kort schiet en aan dagdieverij doet. Neen, de moeilijkheden vinden o.i. daarin hun aanwijsbare oorzaak, dat wij bij die éénmanszaak met dien éénen knecht juist direct geconfronteerd worden met den duidelijken eisch van de Wet des Heeren in het 8e gebod, dat wij door geen boze stukken en aanslagen, het goed van onzen naaste aan ons mogen brengen, ook niet met schijn des rechts, zoals de Heidelbergse Catechismus het verklaart in Zondag 42. Wie het 8e gebod kent en ook de Schriftuurlijke vermaningen aan heeren en knechten, die weet, dat de heer zeggenschap heeft over den knecht, of de patroon over den arbeider, wat diens werk in de onderneming zelf betreft, en dat de knecht geen zeggenschap heeft over zijn heer en de zaak van zijn heer of de arbeider over zijn patroon en de zaak van zijn patroon. Die mensch behoeft dan ook zijn voorhoofd niet diepzinnig te fronsen over de vraag, of hij het recht heeft zich bezig te houden met een vraag als deze, of hij ook wat te zeggen heeft ten aanzien van het ontslag van zijn patroon of de benoeming van hem in diens zaak. Die weet, dat zulk een bezinnen of zulk een actie van zijn kant zou betekenen een mateloos overschrijden van de bevoegdheden hem door God verleend, en in feite zou zijn het ontkenen van revolutie, het in opstand komen tegen Gods ordeningen voor het leven.

Wanneer het daartegenover inderdaad waar zou zijn, dat de arbeider in loondienst recht heeft op medezeggenschap op grond van het feit, dat er een bedrijfsgemeenschap is en dat hij in die bedrijfsgemeenschap mede-verantwoordelijk is, dan geldt dit zoowel van de zaak van één patroon met één knecht, daar is dan evengoed de bedrijfsgemeenschap, als in welke andere groote onderneming ook in N.V.-vorm. En wanneer er praktisch alleen gesproken wordt van medezeggenschap van den arbeider in de grotere onderneming, en van die grotere ondernemingen dan nog alleen maar bij de Naamloze Vennootschappen, terwijl men bij die particuliere ondernemingen zich op de vlakte houdt, en de zaak erg ingewikkeld acht te zijn, dan ligt daarin een zeer duidelijke indicatie, dat er iets, ja heel veel moet hapen, juist aan dat gestelde beginsel. Men doet er dan goed aan, maar niet zoo hoog van den toren te blazen wat betreft dat beginsel van die onderneming als gemeenschap, die mede-verantwoordelijkheid en dus ook de medezeggenschap van den loon-arbeider, en dat alles als eisch van naastliefde, zoals de heer Ruppert het stelt, of als eisch van rechtvaardigheid, zoals schrijvers als de professoren De Gaay Fortman en Muiswinkel het verdedigen.

De volgende week hopen wij deze zaak nader onder de loupe te nemen. Wij toch meenen in dit alles niets anders te kunnen bespeuren dan het uitbreken van de crisis van het gezag in de onderneming en dus in

het bedrijf dat wij in crisis noemen en aanwijzen als werlrechtstredeliede om het tegen karaktergespijkers kousenvo

Amice

Elke en fessor Be van welk elke erns dat elke heel het l en leven

Hij teetlende en teert van wereld zi

Hij zotmende in allerklein Elk ding, een bepa men gelij stof, mat pen, maar atomen. I tische we nog aan, die de m naturalist men „Goh herstellen ver toeva tusschen de zwakk delijke. E ring van Welnu op alle k leven. En band tuss schen Da chestersel t liberaal atoom, he veel ziele recht, zij dreigde e Nu was het leven kundige Nietzsche, Driesch ding een Vooreer ganisme als de ge genezen. Welnu, In de door een en deze n dar voege

Dat is bij een m In de e kiemel v diertjes o zee-egel. M er dan tw Dat kan elke cel, wil men eentelechie. Een lev de dingen. Zoo iets in het an van kabon mystische en het we Vooral wereldbee Wat on derzoek? Allereer ding is, z stuk won zonnen era en de elec door de o